

УДК 341.43:061.1СС

«ЄВРОПЕЙСЬКА КРИЗА БІЖЕНЦІВ» ЯК НАЙАКТУАЛЬНІША ПРОБЛЕМА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Валентина ЧУСНКО,
аспірант кафедри міжнародного права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

SUMMARY

The problem of illegal migration to the European Union, which was provoked by the influx of refugees from areas of military operations and armed conflicts and the way of its solution are analyzed in the article. The notion “European refugee crisis” is formulated to describe the situation in a united Europe in the years 2015–2016 as a result of the influx of refugees. The author analyzes the key issues of refugees and a basic measure, that was taken by the European Union for regulation the influx of refugees, determines degree of their efficiency. The author marked the necessity of improvement the migration policy at the level of the Member States and the European Union as a whole.

Key words: migration, refugees, European Union, crisis of refugees, legal regulation, migration policy.

АНОТАЦІЯ

У статті проаналізовано проблему незаконної міграції до Європейського Союзу, що спровокована напливом біженців із зон військових дій та збройних конфліктів, та запропоновано шляхи її розв’язання. Сформульовано поняття «європейська криза біженців» на позначення ситуації, яка склалася в об’єднаній Європі в 2015–2016 роках внаслідок напливу біженців. Проаналізовано ключові проблеми біженців, розглянуто основні заходи, що здійснюються Європейським Союзом для регулювання напливу біженців, визначено ступінь їх ефективності. Наголошено на необхідності вдосконалення міграційної політики як на рівні держав-членів, так і Європейського Союзу в цілому.

Ключові слова: міграція, біженці, Європейський Союз, криза біженців, правове регулювання, міграційна політика.

Постановка проблеми. Свобода переміщення є одним з найбільш важливих здобутків інтеграційного процесу й основоположним принципом функціонування Європейського Союзу. Правові засади вільного руху осіб визначають положення Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу, акти інститутів об’єднання та судова практика. Договір про Європейський Союз (ст. 3) передбачає створення «простору свободи, безпеки і справедливості без внутрішніх кордонів, у якому забезпечується свобода пересування людей поряд з відповідними заходами по контролю за зовнішніми кордонами, наданням притулку, імміграцією, а також по запобіганню й боротьбі зі злочинністю» [1].

Сучасні міграційні процеси в Європейському Союзі мають потужний і в довгостроковій перспективі в цілому позитивний вплив на економічний розвиток держав-членів. Водночас у цього процесу є й негативні прояви, оскільки він вже сьогодні досить негативно позначається на соціально-політичній ситуації багатьох країн об’єднаної Європи, що породжує загрозу деінтеграції Союзу та скасуванню Шенгенських угод.

Попри те, що стрімке зростання потоків біженців у країни Європейського Союзу, що зумовлено військовими конфліктами, політичною нестабільністю та економічними кризами в країнах Азії, Близького Сходу та Африки, досягло в 2015–2016 роках своєї пікової точки, національні й загальноєвропейські законодавці виявилися неспроможними оперативно забезпечити удосконалення міграційного законодавства. Раніше прийняті Європейськими інститутами нормативно-правові акти в сучасних умовах виявилися не ефективними, а з ухваленням нових європейці зволікають через відсутність єдиного, уніфікованого підходу до вирішення міграційної кризи на рівні держав-членів.

Виходячи з обставин, що склалися в Європейському Союзі, міграційні процеси можна охарактеризувати як «кризу біженців» в ЄС. Саме тому є потреба у здійсненні ретельного аналізу ситуації з біженцями в Євросоюзі,

оскільки сьогодні вона є одним з визначальних чинників, що безпосередньо впливають на перспективи європейської інтеграції. Вважаємо за необхідне визначити причини і сутність сучасної міграційної кризи в Європі, ввести в науковий обіг поняття «європейська криза біженців», визначити її ознаки.

Актуальність теми. Безпосередній вплив європейської кризи біженців на політико-правові процеси не лише на національному, але й на наднаціональному рівні пояснює інтерес до цієї проблеми, який спостерігається в науковому та експертному середовищі. Проблема біженців традиційно привертає увагу американських дослідників, зокрема Д. Мартін, Р. Босвелла, Д. Вейсбротт. Серед вітчизняних представників науки міжнародного права слід виділити М. Буроменського, М. Шульгу, С. Чехович, М. Сіранта, С. Селезньова. Окремі підходи щодо вирішення міграційної кризи відображені в працях Г. Дудіної, О. Каменського, Г. Баришевої, С. Якубовського. Проте проблема біженства, що постала саме перед Європейським Союзом, залишається недостатньо вивченою науковцями, що обумовлює потребу в її комплексному аналізі.

Отже, **метою статті** є проведення комплексного аналізу проблеми біженства в Європейському Союзі в сучасних умовах, а також визначення змісту поняття «європейська криза біженців», його ознак як передумови успішного вирішення проблеми.

Виклад основного матеріалу дослідження. Військові конфлікти в Сирії, політична нестабільність у Лівії, Афганістані та Іраку, відсутність реальних перспектив політичної, військової та економічної стабільності в деяких країнах Азії та Близького Сходу викликали потужний наплив біженців до країн Європейського Союзу.

Європа не вперше зіткнулася з проблемами біженства. Так, С. Якубовський виділяє чотири основні міграційні хвилі в Європі. Перша хвиля була обумовлена масовою міграцією до країн Західної Європи після завершення Другої світової війни. Основною категорією мігрантів були біженці

й вимушені переселенці, які постраждали під час війни. Головним чинником другої хвилі масової міграції (1960–1973 роки) на Європейському континенті став попит на роботу силу під час довгострокового економічного зростання в таких провідних країнах Європейських співтовариств, як Німеччина, Великобританія, Франція, Данія, Бельгія. При цьому протягом 1960-х років міграційна політика країн Західної Європи зазнала змін. Так, для залучення більшої кількості мігрантів уряди спростили візовий режим, зокрема було дозволено перебування членів родин трудових мігрантів на території приймаючої країни. Під час третьої хвилі масової міграції (середина 1970-х – кінець 1980-х років) західноєвропейські країни значно посилили вимоги до нових мігрантів та робили спроби повернути на батьківщину частину мігрантів, які перебували на їх території. Четверта хвиля міграції в Європі розпочалася наприкінці 1990-х років і була пов'язана, по-перше, з кардинальними політичними та економічними змінами в країнах Європи, що привели до посилення інтеграційних процесів, а по-друге, з військовими та етнічними конфліктами на території колишніх Югославії та Радянського Союзу [2, с. 12–14].

Для врегулювання міграційних потоків, що мали місце в 1990-х роках, Європейський Союз запровадив спільну міграційну політику та почав діяти системно, враховуючи інтереси держав-реципієнтів, рівномірно розподіляючи міграційне навантаження та обмежуючи потоки небажаних мігрантів. Для врегулювання міграційних потоків держави-члени ЄС уклали Дублінські угоди, які напроцьовувалися в 3 етапи. Відповідно до документа Дублін-I (1990 рік) рішення про надання притулку розглядає держава ЄС, до якої шукач прибув вперше. Однак виконання цього Дублінського припису виявилось неможливим, адже все міграційне навантаження лягло на прикордонні держави, куди біженці прибувають вперше. Тому Дублін-II (2003 рік) запровадив правило, відповідно до якого статус біженця можуть надавати держави, з якими шукач має сталі зв'язки, наприклад, родинні, й може їх довести. Пізніше, у 2013 році, було опубліковано Регламент, який отримав назву «Дублін-III», який передбачав, що треті країни набули права розглядати питання про надання статусу біженця, якщо у справі присутні культурні зв'язки шукача притулку з цими державами. Проте, як зазначає А. Солодько, «Дублінські угоди залишаються політичним компромісом країн-членів Європейського Союзу, а не інструментом, який дає можливість урівноважити розподіл величезної кількості мігрантів» [3].

На сучасному етапі суттєво зросли потоки нелегальної, вимушеної міграції морськими шляхами до ЄС, що стало величезною проблемою для об'єднаної Європи. У 2015 році склалася ситуація міграційної кризи на південних і південно-східних кордонах Європи. Наприкінці жовтня 2015 року Міжнародна організація з міграції повідомила, що з початку року на територію Євросоюзу прибуло понад 700 тис. мігрантів. Сьогодні ж показник кількості мігрантів сягнув понад 1 мільйон [4]. За словами Єврокомісара з внутрішніх справ та питань міграції Д. Аврамопулоса, «нам доводиться мати справу з однією з найскладніших криз – кризою біженців, коли тисячі людей намагаються одночасно проникнути в Європу» [5].

Аналіз заяв високопосадовців держав-членів ЄС та експертів дає підстави для висновку, що вислів «європейська криза біженців» вже активно використовується в політичних дискусіях. Отже, у сучасних умовах існують достатні передумови для введення у науковий обіг та закріплення на теоретичному рівні поняття «Європейська криза біженців».

Для введення поняття та розкриття його змісту спочатку необхідно визначити, що ж таке криза. Поняття «криза» (від

гр. *krisis* – поворотний пункт, рішення) – це різкий крутий перелом, скрутне становище [6]. Застосування вказаного поняття для характеристики процесів у різних сферах суспільного життя призвело до того, що сьогодні серед науковців немає згоди з приводу визначення поняття «криза».

На думку Ю. Розенталя (U. Rosenthal) та Б. Підженбурга (B. Pijenburg), «криза – це ситуація, позначена високою небезпекою, станом непевності, відчуттям невідкладності» [7, с. 3]. Тобто вказані автори у визначенні поняття «криза» акцентують увагу на ситуації небезпеки та загрози.

Л. Бартон (L. Barton) вважає, що криза – це широкомащтабна, непередбачена подія, яка веде до потенційно негативних результатів. Ця подія та її наслідки можуть завдавати серйозної шкоди усій організації: працівникам, продукції, зв'язкам, фінансам та репутації [8, с. 2]. Ю. Сімех, у свою чергу, розглядає кризу як несподівану й непередбачувану ситуацію, що загрожує пріоритетним цілям організації при обмеженому часі для прийняття рішень [9].

Окремі науковці вважають, що криза є руйнівною силою, яка приводить до переходу соціально-економічної системи в інший, новий стан. Так, А. Чернявський вважає, що криза – це переломний етап функціонування будь-якої системи, коли вона піддається впливу, що потребує від неї якісно нового реагування [10, с. 4]. Схожу оцінку дають А. Єсакова, яка розглядає кризу як «будь-яке відхилення від стану рівноваги, будь-яке обурення зовнішнього і внутрішнього середовища» [11, с. 37–40], та Л. Лігоненко, на думку якого кризовий стан системи є значним та тривалим порушенням рівноваги та проявом нездатності системи використовувати механізми внутрішньої саморегуляції [12, с. 21].

Аналіз вказаних підходів дає підстави для виділення трьох основних наукових підходів стосовно визначення поняття «криза»:

- 1) криза виконує руйнівну функцію, що призводить до загрози життєздатності системи;
- 2) криза руйнує, що приводить до подальшого розвитку та переходу на інший якісно новий стан існування;
- 3) криза є порушенням рівноваги.

Логіка проведеного теоретичного огляду та аналізу наявних поглядів дала змогу виділити головні ознаки кризи:

- це явище, ситуація або подія; при цьому кризовий стан системи – це процес виникнення цієї події;
- це завжди зміна (позитивна/негативна) якогось процесу;
- призводить до виникнення потенційно негативних результатів, при цьому потенційними вони є тому, що зазначені негативні результати можна попередити за умови вчасного реагування на початковому етапі виникнення кризи.

Отже, криза – це негативне явище, яке зумовлено впливом зовнішніх або внутрішніх чинників, що приводять до відхилення від рівноважного стану, яке досягло крайньої точки та потребує негайного якісно нового реагування.

Щодо визначення поняття «біженець», то в сучасній міжнародній практиці термін «біженець» вживають у різних значеннях, що не завжди співпадає з його суто юридичним змістом, закріпленим у загальному міжнародному праві. Так, біженцями часто називають осіб, які шукають кращого економічного становища в інших державах (так звані економічні біженці), мирне населення яке ховається від жахів війни (так звані біженці війни), людей, які внаслідок дій державної влади вимушені покинути місце проживання в межах тієї ж держави (вимушені переселенці), тощо. Усі ці люди, безумовно, потребують кращої долі, а нерідко допомоги й захисту. Але далеко не всі люди, які покинули місце проживання чи навіть державу свого громадянства, є біженцями у суто юридичному розумінні.

Поняття «біженці» може розумітися в широкому і вузькому сенсі. Розуміння біженців в широкому сенсі впливає з повноважень УВКБ ООН. Згідно зі Статутом УВКБ та

резолюціями Генеральної Асамблеї ООН біженцями можна вважати: а) осіб, які покинули свою державу і щодо яких в конкретних випадках може бути встановлено, що вони мають цілком обґрунтовані побоювання переслідувань у зв'язку з певними обставинами; б) групи осіб, які перетнули державний кордон і щодо яких можна встановити чи припустити, що вони позбавлені захисту держави свого громадянства або не в змозі чи не бажають ним користуватись [13, с. 53–55].

Поняття біженця, надане у ст. 1 Конвенції про статус біженців і уточнене відповідно до нових умов Протоколом 1967 року до цієї Конвенції, є найбільш авторитетним у сучасному міжнародному праві. В основу цього визначення було покладено Розд. А (визначення терміну «біженець») Статуту Міжнародної організації у справах біженців і п. 6, 7 (коло осіб, на яких розповсюджується його компетенція) Статуту УВКБ ООН.

У цілому біженцями, згідно з Конвенцією про статус біженців і Протоколом 1967 року, слід вважати осіб, які:

- знаходяться поза державою свого походження (державою громадянства або постійного проживання);
- не можуть або не бажають користуватися захистом цієї держави і не можуть та не бажають повертатися в цю державу;
- обґрунтовано побоюються стати жертвою переслідування у державі свого походження;
- переслідування щодо яких ґрунтуються на ознаках раси, віросповідання, національності, громадянства (підданства), належності до певної соціальної групи або на політичних переконаннях [14].

Провівши комплексний аналіз поняття «криза» та визначивши ознаки, що притаманні кризовому явищу, доходимо висновку, що проблемі з біженцями, яка постала перед Європейським Союзом сьогодні, притаманні всі ознаки кризового явища, оскільки остання є явищем, яке призводить до виникнення потенційно негативних результатів. Так, є доволі очевидним те, що проблема з біженцями загострює внутрішньополітичну конфліктність, зокрема під її впливом активізуються націоналістичні організації, які заявляють про те, що Європа й так вже втратила більшу частину своїх національних традицій і нинішня ситуація призведе до ще більшого розмивання ідентичності європейських націй. Неefективна політика інтеграції емігрантського населення в європейське суспільство призводить до загострення взаємин між корінним населенням європейських держав та іммігрантами, зростання антиіммігрантських настроїв та масових протестів європейців проти міграційної політики національних урядів. Останнім часом національні уряди окремих європейських держав застосовують все більше дискримінаційних обмежень щодо окремих груп мусульманського населення, яке бере активну участь у вуличних протестах, заворушеннях та терористичних актах [15]. Прикладом такої держави можна назвати Францію, країну, яка стала своєрідною призмою, що концентрує низку проблем, характерних для міграційної політики Євросоюзу в цілому. Країна неодноразово ставала об'єктом дестабілізації, заворушень, терористичних актів, викликаних соціальним, економічним і навіть політичним тиском міграційного фактору. Теракти в Парижі 13 листопада 2015 року прямо пов'язані з військовим конфліктом в Сирії, оскільки терористи супроводжували їх заявами про помсту за Сирію. Таким чином, терористичні акти в Парижі в 2015 році свідчать про неefективність міграційної політики та кризову ситуацію з напливом біженців.

Другим прикладом кризової ситуації в Європейському Союзі є поширення антиіммігрантських настроїв у суспільстві, прояви ксенофобії, міжетнічної ворожнечі. Так, у Німеччині в м. Кельні поліції довелося застосо-

увати силу, аби зупинити суперечки між прихильниками та противниками мігрантів, що відбулося в ході демонстрації (9 січня 2016 року). Слід зазначити, що подібних прикладів у різних країнах об'єднаної Європи з кожним роком стає дедалі більше.

Враховуючи вищевикладене, пропонуємо під «Європейською кризою біженців» розуміти негативне явище, що охопило Європейський Союз в 2015–2016 роках та зумовлене напливом осіб, що знаходяться поза державою свого походження (державою громадянства або постійного проживання), не можуть або не бажають користуватися захистом цієї держави й не можуть та не бажають повертатися в цю державу, обґрунтовано побоюються стати жертвою переслідування в державі свого походження, які ґрунтуються на ознаках раси, віросповідання, національності, громадянства (підданства), належності до певної соціальної групи або на політичних переконаннях, що призвело до відхилення від рівноважного стану функціонування та діяльності Європейського Союзу та досягло крайньої точки, в результаті чого виникла загроза цілісності й стабільності кожної із держав-членів та Європейському Союзу в цілому.

Європейська криза біженців – це комплексна проблема, формування якої включає в себе декілька важливих компонентів. Пропонуємо виділити такі ознаки, що характеризують європейську кризу біженців.

1) Незаконний перетин кордону. Точне число мігрантів, які перетинають кордони ЄС переважно в Південній і Східній Європі, невідоме через неefективність діяльності окремих безпекових агентств Європейського Союзу. Так, програма Євродак, яка запровадила Європейську центральну автоматизовану систему порівняння відбитків пальців для претендентів на притулок, сьогодні працює неefективно. Більше того, окремі держави-члени Євросоюзу взагалі припинили реєстрацію, оскільки відмовляються далі приймати постійно зростаючу кількість біженців [16, с. 108].

2) Контрабанда. На сьогодні стрімко розвивається контрабандна мережа, яка на комерційній основі надає допомогу мігрантам досягти Європи або будь-якого з їх бажаного місця призначення. Ця діяльність надзвичайно небезпечна й часто призводить до загибелі великої кількості людей.

3) Ксенофобія. Європейське суспільство стає все більше нетерпимим до біженців, що пояснюється тим, що європейці бояться за стабільність і спокій у своїх країнах, адже біженці, які прибувають, не бажають інтегруватися в суспільство країни, до якої вони прибули, часто порушують права і свободи корінного населення, вдаються до демонстрацій, що певною мірою дестабілізують соціальну політичну ситуацію в країні.

4) Тривалість проблеми. Міграційна політика, яка була розроблена протягом попередніх десятиліть, не справляється з нинішньою ситуацією, а для розробки й запровадження нової, більш ефективної політики, необхідно не один рік. У той же час потоки біженців з країн Африки та Близького Сходу, спровоковані військовими конфліктами, лише зростають.

5) Фінансові проблеми. Хоча приймаючі країни отримують щорічну підтримку від різних міжнародних фондів, проте цих коштів часто не достатньо для нормального утримання біженців (надання їм нормальних умов для життя, роботи, лікування, соціального та культурного забезпечення).

6) Харчування. За даними статистики, 75% біженців відчувають проблеми з поставками продуктів харчування. Значне число біженців не може належним чином забезпечити себе і свої сім'ї продуктами харчування через нездатність працювати, відсутність освіти тощо. Навіть ті, хто живе в таборах біженців, вказують на відсутність їжі [17, с. 43].

7) Відсутність роботи. Відповідно до Женевської конвенції (1951 рік) тим, хто отримав статус біженців, надається право на роботу, проте більшість біженців не отримують відповідного статусу й залишаються шукачами притулку, а тому не можуть влаштуватися на нормальну роботу, таким особам доводиться працювати або на «чорному ринку», або на сезонних роботах у сільському господарстві.

8) Освіта. 50% сирійських біженців у віці до 18 років повинні навчатися в школах, проте не мають такої можливості. Багато молоді не вміє читати й писати, що перешкоджає інтеграції до приймаючого суспільства, нездатності знайти нормальну роботу, що, в свою чергу, призводить до бідності та голоду. Це породжує проблему запровадження спеціальних систем освіти, спрямованих на виховання та надання необхідних знань біженцям.

9) Відсутність належного правового регулювання.

10) Відсутність цілісної узгодженої стратегії протидії нелегальній міграції. Ситуація, що склалась в ЄС, змушує окремі країни діяти та вирішувати проблеми з біженцями на власній розсуд методами, які інколи відступають від демократичних та цивілізованих норм, принижують людську гідність, а також підривають основи права Європейського Союзу, що, в свою чергу, породжує загрозу дезінтеграції Союзу та скасування Шенгенських угод.

Протягом 2015–2016 років Європейським Союзом було здійснено комплекс заходів для розв'язання європейської кризи біженців. Так, Європейський парламент схвалив план голови Європейської Комісії про запровадження квот на прийом біженців. Європейська Комісія наполягає на тому, щоб запровадити обов'язкові квоти з розподілу біженців – відповідно до розміру ВВП і кількості населення відповідної країни. Однак через спротив окремих держав-членів обов'язкові квоти так і не були запроваджені, натомість було вирішено здійснювати добровільний розподіл мігрантів.

Данія заявила, що не планує приєднуватися до загальноєвропейської політики квот щодо мігрантів. Навпаки, країна посилює міграційне законодавство та скорочує розмір виплат біженцям. Великобританія натомість запропонувала власний план щодо розселення людей безпосередньо з таборів для біженців поруч із сирійським кордоном. Прем'єр-міністр країни вважає, що Європейський Союз має сконцентруватися на тому, щоб передусім стабілізувати країни і регіони, з яких прибувають біженці, а не розселяти їх по країнах-членах Європейського Союзу [18]. Уряди Польщі, Румунії, Чехії також висловилися проти обов'язкового прийняття біженців, а Словаччина і Угорщина заявили, що будуть блокувати ініціативи Брюсселя.

Оскільки найбільше міграційне навантаження припало на Німеччину (40% усіх заяв про надання притулку, які надходять до ЄС), її керівництво закликала країни об'єднаної Європи до більшої солідарності у справедливому розподілі мігрантів та активнішого перегляду міграційної політики. А. Меркель заявила: «Якщо країни Європи не зможуть дійти згоди з вирішення проблеми прийому біженців, це не лише змусить переглянути Дублінські угоди, а й поставить під питання існування Шенгенської зони, яка гарантує вільне пересування в межах Європейського Союзу» [19].

Однією з останніх спроб вирішення Європейської кризи біженців стала угода між Європейським Союзом та Туреччиною з питання розміщення біженців, яка набула чинності 20 березня 2016 року. У документі відзначені шляхи закриття морського маршруту через Егейське море – між Туреччиною й Грецією – для мігрантів і організаторів нелегальної переправи. Основні побоювання з боку критиків цих домовленостей стосуються того, що до

мігрантів, у яких є всі підстави подати прохання про одержання статусу біженця, будуть ставитися, як до нелегалів і повернуть назад у Туреччину. Одна з причин полягає в тому, що Греція не має ані ресурсів, ані інфраструктури для розміщення такої кількості біженців з наданням їм відповідних гарантій.

Відповідно до вищезазначеної угоди в обмін на кожного сирійського мігранта, повернутого в Туреччину із Греції, інший сирійський біженець має бути розміщений в одній із країн Європейського Союзу. Розміщення мігрантів у ЄС має відбуватися згідно з принципом ООН про першочергову допомогу найбільш уразливим верствам населення. Туреччина, у свою чергу, взяла на себе зобов'язання закрити морську переправу та сухопутні шляхи для нелегальної міграції. Євросоюз, у свою чергу, сприятиме ослабленню візового режиму для громадян Туреччини та надасть останній додаткові кошти для реалізації вказаної угоди.

Проаналізувавши угоду між Туреччиною та Європейським Союзом, можна виділити такі позитивні моменти вказаної угоди:

- можливість легалізувати й ідентифікувати біженців, що сприятиме зниженню загрози поширення тероризму й злочинності в Європі;

- зниження соціального напруження між європейцями й представниками східної культури (як результат, європейці й далі житимуть під гуманними гаслами відкритого суспільства, але без вторгнення в їхнє звичне розмірене існування людей з іншим світоглядом);

- східні біженці залишаться у своєму історичному середовищі, їм не доведеться пристосовуватись до незвичного побуту, до іншої релігії, до чужого менталітету, до нерідної мови;

- питання про безвізовий режим між Туреччиною та Європейським Союзом зрушиться з мертвої точки.

Разом з позитивними моментами турецько-європейської угоди експерти виділяють і деякі сумнівні положення, а саме:

- оскільки дії ЄС характеризуються повільністю, а війна в Сирії все ще триває, то сьогоднішні домовленості завтра можуть виявитися неактуальними;

- на кін поставлені дуже великі гроші (чи зможе Туреччина розпорядитися цими коштами за призначенням, а Європейський Союз надати своєму східному партнерові всі 6 мільйонів євро – це відкрите питання);

- легалізувати можна тільки тих біженців, які дійсно рятуються від війни, але хто просто хоче жити на європейську соціальну допомогу, того буде важко повернути на рідну землю. До того ж, Європейський Союз зобов'язується приймати переселенців тільки із Сирії, але ж є й інші потерпілі від війни, наприклад, жителі Нігерії та Лівії [20].

Отже, як бачимо, в Угоді між Європейським Союзом та Туреччиною мають місце як позитивні, так і негативні сторони, а тому на питання про доцільність останньої зможемо відповісти пізніше, коли вона почне реально діяти.

Висновки. В результаті проведеного дослідження бачимо, що Європейський Союз вкотре проходить випробування на міцність як успішний інтеграційний проект. Міграційна криза, спровокована напливом біженців із зон військових дій та збройних конфліктів, стала викликом етнополітичній безпеці та вказала на неефективність міграційної політики ЄС. Терористичні акти 2015 року, організовані вихідцями з мігрантського середовища, підтверджують необхідність перегляду правового регулювання міграційних потоків в Євросоюзі. Без перебільшення можна стверджувати, що потужний тиск біженців на Європейський Союз створює кризову ситуацію, яка загрожує цілісності об'єднаної Європи. Саме тому пропонуємо ввести поняття «Європейська криза біженців» на позначення сучасної проблеми біженства в Європейському Союзі. Під

«Європейською кризою біженців» пропонуємо розуміти негативне явище, що охопило Європейський Союз в 2015–2016 роках та зумовлене впливом осіб, що знаходяться поза державою свого походження (державою громадянства або постійного проживання), не можуть або не бажають користуватися захистом цієї держави й не можуть та не бажають повертатися в цю державу, обґрунтовано побоюються стати жертвою переслідування в державі свого походження, які ґрунтуються на ознаках раси, віросповідання, національності, громадянства (підданства), належності до певної соціальної групи або на політичних переконаннях, що призвело до відхилення від рівноважного стану функціонування та діяльності ЄС та досягло крайньої точки, в результаті чого виникла загроза цілісності й стабільності кожної із держав-членів та Європейського Союзу в цілому.

У процесі дослідження ми дійшли висновку, що врегулювання європейської кризи біженців повинно відбуватися комплексно, міграційна політика європейських держав має враховувати усі важливі суспільно-політичні, культурні та етнічні цінності, оскільки їх ігнорування призводить до загострення міжетнічних та соціальних проблем. Необхідно виходити з того, що інтеграція мігрантів повинна відбуватися поступово, приймаюча країна повинна допомагати біженцям у вивченні мови й культури, відкривати доступ до ринків праці, надавати можливість користуватися системами освіти й охорони здоров'я, захищати від дискримінації. З іншого ж боку, біженці повинні мати бажання інтегруватися у нове суспільство, поважати його традиції й культуру.

Список використаної літератури:

1. Договір про Європейський Союз [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_029.
2. Якубовський С. Міграційна політика ЄС: еволюція та соціально-економічні наслідки / С. Якубовський // Міграційна політика ЄС: стан виклики та перспективи : мат. наук.-практич. симпозиуму, присвяч. 15-річчю міжнар. дня мігранта та 25-річчю міжнар. Конвенції про захист прав усіх трудящих-мігрантів та їх сімей. – Одеса, 2015. – С. 10–15.
3. Солодько А. Глухий кут європейської міграційної політики / А. Солодько // Ліга [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://blog.liga.net/user/asolodko/article/17964.aspx>.
4. Mediterranean Update: Shipwrecks off Libya, Greece/Missing Migrants Project [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.iom.int/news/mediterranean-update-shipwrecks-libya-greece>.
5. Pop V. EU Plans Special Summit on Sunday to Discuss Migration Crisis / V. Pop // Wall Street Journal. – 2015. – № 10. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.wsj.com/articles/eu-plans-special-summit-on-sunday-to-discuss-migration-crisis-1445419506>.
6. Большой энциклопедический словарь : в 2 т. / гл. ред. А. Прохоров. – Сов. энциклопедия, 1991. – Т. 1. – 1991. – 863 с.

7. Rosenthal U. Simulation – oriented scenarios / U. Rosenthal, B. Pijnenburg // Crisis Management and Decision Making. – Dordrecht : Kluwer, 1991. – 159 p. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://books.google.com.ua/books?id=zPyKP3zDPfQC&hl=uk&source=gbs_book_other_versions.

8. Barton L. Crisis in organizations: Managing and Communicating in the Heat of Chaos / L. Barton. – Cincinnati ; Ohio : South-Western. – 1993.

9. Бредкіна І. Сучасні підходи до визначення поняття «криза» / І. Бредкіна, Ю. Сімех // збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми формування нової економіки XXI століття». – X, 2009. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.confcontact.com/2009new/3-brenkina.php>.

10. Чернявський А. Антикризисное управління підприємством : [навч. посібник] / А. Чернявський. – К. : МАУП, 2006. – 256 с.

11. Есакова А. Место антикризисного управления в общей стратегии фирмы. Проблемы и опыт антикризисного управления / А. Есакова // Сборник материалов всероссийской научно-практической конференции. – Пенза, 2001. – С. 37–40.

12. Лігоненко Л. Антикризисное управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій : [монографія] / Л. Лігоненко. – К. : Наукова думка, 2000. – 390 с.

13. Міжнародний і національний захист прав людини та права біженців : [навч. посібник] / за ред. М. Буроменського. – X., 2004. – 198 с.

14. Конвенція про статус біженців [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_011.

15. Луцишина Г. Міграційна криза в ЄС: проблеми безпеки зовнішніх кордонів та загострення міжетнічних / Г. Луцишина [Електронний ресурс]. – Режим доступу : file:///C:/Users/U/Downloads/hv_2015_1_2_9.pdf

16. Костенко В. Актуальні проблеми міграційної політики та підходи до їх вирішення на прикладі Європейського Союзу / В. Костенко // Актуальні проблеми політики. – 2015. – Вип. 54. – С. 106–114.

17. Varga E. Refugee problem in Europe – Case Studies / Varga E. // Eurasian Journal of Social Sciences. – 2015. – № 4. – P. 37–45. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://eurasianpublications.com/Eurasian-Journal-of-Social-Sciences/Vol.3-No.4-2015-4.pdf>.

18. Криза з мігрантами: ЄС забрався на саміт // BBC Ukrainian [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bbc.com/ukrainian/politics/2015/09/150923_migrants_summit_rl.

19. Міграційна політика ЄС: основні невирішені питання // Deutsche Welle [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dw.com/uk/міграційна-політика-єс-основні-невирішені-питання/a-18677044>.

20. Глобальна проблема біженців. ЄС і Туреччина вже домовились [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrop-ua.net/userpublications/16350-globalna-problema-bzhencv-yes-turechchina-vzhe-domovilisya-a-scho-dal.html>.